

„МЛАДЕЖИ БЕЗ ГРАНИЦИ: ДОБРИ ПРАКТИКИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЛАДЕЖКИ ЦЕНТРОВЕ И РАБОТА С МЛАДЕЖИ В РИСК”

BG051PO001-7.0.07-0182-C0001

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

АНАЛИЗ НА ИТАЛИАНСКИЯ ОПИТ В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЛАДЕЖКИ ЦЕНТРОВЕ И ПРАКТИКИТЕ ПО ВКЛЮЧВАНЕ НА МЛАДЕЖИ В РИСК В ТЕХНИТЕ ДЕЙНОСТИ

2013 г.

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

„МЛАДЕЖИ БЕЗ ГРАНИЦИ: ДОБРИ ПРАКТИКИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЛАДЕЖКИ ЦЕНТРОВЕ И РАБОТА С МЛАДЕЖИ В РИСК”

BG051PO001-7.0.07-0182-C0001

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Настоящият документ е изготвен с финансовата помощ на Европейския социален фонд. Фондация С.Е.Г.А. носи цялата отговорност за съдържанието на настоящия документ, и при никакви обстоятелства не може да се приеме като официална позиция на Европейския съюз или Министерството на труда и социалната политика.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Уводни бележки	3
2. Общ преглед на политиката за младежта в Италия и в регион Тоскана.....	6
2.1. Административно деление и правомощия	6
2.2. Политика за младежта на национално ниво.....	8
2.3. Политика за младежта в регион Тоскана	10
2.4. Политика за младежта в община Флоренция.....	15
3. Модели за сътрудничество между местните власти и структурите на гражданското общество.....	16
3.1. Модел за съвместно управление на младежки центрове между местните власти и гражданския сектор.....	17
3.1.1. Същност на модела	17
3.1.2. Предимства на модела	19
3.1.3. Недостатъци на модела	22
3.2. Модел за управление на младежки дейности между местните власти и гражданския сектор (управление на проекта GiovaniSi).....	25
4. Добри практики за привличане и работа с младежи в риск в младежки центрове	27
5. Идеи и предложения за приложимост в българския контекст ...	35

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

1. Уводни бележки

Този анализ е изготвен в рамките на проект „Младехи без граници: добри практики в управлението на младежки центрове и работа с младежи в риск“, изпълняван от Фондация „С.Е.Г.А. – Старт за ефективни граждански алтернативи“ в партньорство с базираната в град Флоренция италианска неправителствена организация „Европейска академия във Флоренция“. Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ по договор BG051PO001-7.0.07-0182-C0001, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Основната цел на проекта е да подкрепи социалната интеграция на младежи в риск чрез:

- 1) изучаване и анализ на италиански добри практики в управлението на младежки центрове с активно участие на неправителствени организации;
- 2) социално експериментирание – изпробване на практики за привличане на младежи в риск в дейностите на младежки центрове на базата на италиански опит;
- 3) популяризиране на социални иновации в социалната интеграция на младежи в риск при включването им в дейности на младежки центрове.

Анализът е изготвен в подкрепа на цялостното изпълнение на проекта и цели да рамкира както по-доброто изучаване на италианския опит в работата с младежи в риск, така и да артикулира примерни идеи за адаптирането, изпробването и прилагането на този опит в българската действителност.

Анализът е изготвен на базата на предварително посещение, извършено от екип на Фондация С.Е.Г.А. във Флоренция, Италия, през месец юни 2013 година; на разговори и консултации с експерти от италианския

„МЛАДЕЖИ БЕЗ ГРАНИЦИ: ДОБРИ ПРАКТИКИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЛАДЕЖКИ ЦЕНТРОВЕ И РАБОТА С МЛАДЕЖИ В РИСК”

BG051PO001-7.0.07-0182-C0001

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

партньор „Европейска академия във Флоренция“; на редица програмни и оперативни документи от италиански местни власти и неправителствени организации; на консултации с целевата група в България.

Изборът на Италия за споделяне на опит в управлението на младежки центрове, в които се работи активно с младежи в риск и с такива, които потенциално биха попаднали в тази група не е случаен. По много критерии страната има допирни точки с България: Намираме се в една и съща европейска културна зона – Средиземноморската, което предполага сравнително по-лесно адаптиране на опита, предвид близките културни кодове. В същото време Италия е една от старите държави-членки на ЕС, най-силно засегнати от настоящата икономическа криза. От 2009 г. насетне младежката безработица расте непрекъснато, като през септември 2012 година достига 35,1 процента. Икономическата пропаст между северната част на страната и южните региони нараства значително, включително и по отношение на младежката заетост. През този кризисен период с над 50% се е увеличила и трайната безработица сред младите хора. Това означава, че са необходими значително повече усилия и време, за да може младите хора да се върнат на пазара на труда.

Неравенството между половете също се задълбочава. Младите жени на възраст 20-24 години са особено засегнати от кризата – нарушен е балансът между работа и самостоятелен живот в резултат на ниското заплащане и липсата на сигурност за работното място. В резултат 25% от младите жени, които не работят и не се занимават с някакъв вид образование или обучение се налага да живеят с родителите си. Висок е броят на отпадналите от образователната система. През 2011 г. процентът на преждевременно напусналите училище е 18,2%, което е много над програмната цел на Европейския съюз да бъде сведен до под 10% през 2020 година. В южните региони процентът на отпадналите от образователната система младежи е драстично по-висок.

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Според анализаторите, скокът на отпадналите от образователната система се е задълбочил след извършването на образователната реформа преди няколко години, която акцентира върху оряването на бюджета, а не върху търсене на нови форми на стимулиране, основани на нуждите на младите хора.

Изнесените по-горе данни много напомнят на тези от България: Въпреки усилията на българските институции, работещи в сферата на образованието, прилагането на иновативни подходи, съчетани с традиционните, към момента около 14% от учениците отпадат от системата на средното образование. Проблемът тук е, че основната част от тях не завършват задължителното според българската Конституция основно образование, а това означава, че на практика те са функционално неграмотни. Отпадналите от образователната система нямат придобита степен на професионална квалификация и възможностите им за завръщане в училище са ограничени. Липсата на образование и квалификация влияят пряко върху младежката безработица. Макар че тя е една от ниските в рамките на Европейския съюз – 22%, липсата на перспектива у голяма част от безработните млади хора се явява сериозен проблем пред тяхното бъдеще. Това е и една от причините младите българи да живеят все по-дълго в дома на своите родители – значително по-продължително от техните връстници в страните от ЕС. По данни от 2007 г. средната възраст, на която младите жени напускат семействата на родителите си, е малко преди да навършат 28 години, а за младите мъже – малко преди да навършат 32 години.

В същото време обаче, Италия разполага с много по-голям ресурс за справяне с тази незавидна ситуация. На национално ниво са разработени програми, които се адаптират за всеки регион, съобразно неговите специфики. Съвсем логично, по-голяма част от средствата са насочени към южните части на страната, където проблемите са значително повече. Паралелно с това програмите, по които работят създадените центрове и други форми за въздействие, са финансирани

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

както от националния бюджет, така и със средства от регионите, провинциите и общините (за административното деление на Италия – виж по-долу).

Трябва да се отбележи, че въпреки че в заглавието на този анализ е формулирано понятието „италианския опит“, всъщност се поставя акцент върху изучаването на опита в регион Тоскана (аргументи за избор на региона – по-долу), провинция Флоренция и няколко общини в провинцията, сред които Община Флоренция. Поради децентрализацията на Италия и различните политики, които административни структури приемат и изпълняват по отношение на младите хора, младежките центрове и работата с млади хора в риск, не можем да твърдим, че поместеното в този анализ обхваща цялото понятие „италиански опит“.

2. Общ преглед на политиката за младежта в Италия и в регион Тоскана

2.1. Административно деление и правомощия

За да се разбере по-добре политиката за младежта в Италия и в регион Тоскана, трябва да се има предвид административното деление на Италия, което има различна структура и функционалност, сравнено с това в България.

Италия е разделена на 20 региона, които от своя страна са разделени на 110 провинции. Провинциите са разделени на общини, общо 8100 в цялата страна.

Всеки регион има свой устав, който действа като регионална конституция и определя основните принципи в организацията и функционирането на региона (чл. 123 от Конституцията на Италия). Пет от регионите имат разширена автономия, но регион Тоскана е сред

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

останалите 15, които се ползват с обикновен статус. Член 117 от италианската Конституция дава на регионите изключителна законодателна власт по всички въпроси, които не са изрично уредени в националното законодателство – в това число политиката за младежта. Въпреки това финансовата независимост на регионите е сравнително скромна, тъй като те могат да запазят само 20% от събраните на територията им данъци и такси, които се използват основно за финансиране на системата на здравеопазване.

Провинциите са административните единици, на които се делят регионите. Провинциите имат три основни функции: 1) Местно планиране и зонирание; 2) Местна полиция и пожарна; 3) Регулация на транспорта (регистрация на коли, поддръжка на пътища и др.). От казаното следва, че провинциите имат по-малко правомощия в сферата на младежката политика и работата с млади хора в риск, сравнено с ниво регион и ниво община. Въпреки това и на провинциално ниво се наблюдава координация и работа в сферата на младежта. Регион Тоскана се състои от осем провинции, сред които най-голямата е провинция Флоренция със своите 998 хиляди жители.

Общините (comuni) са основните административни единици в Италия и предоставят много от основните функции и услуги в сферата на гражданското състояние, инфраструктурата, образованието, социалната сфера и др. Начело на общината е кмет, който е подкрепян в своята дейност от местно законодателно тяло, подобно на българските общински съвети, както и от местно изпълнително тяло (местно правителство). Местното правителство се оглавява от кмета, а останалите членове (assessori) са назначени от него и отговарят за основните ресори в дейността на общината. Към момента в Италия има 8 100 общини, които варират силно в своя размер и население. В този анализ са представени практики от община Флоренция (370 000 жители) и намиращите се в непосредствена близост община Скандичи (50 000 жители) и община Кампи Бизенцио (42 720 жители).

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

2.2. Политика за младежта на национално ниво

В Италия няма национален закон за младежта, но младежите са обект на специална защита (чл. 31 от Конституцията на Италия) и това до голяма степен предопределя законодателните и политическите решения на италианския законодател в различни аспекти. Като цяло подхода към посрещането на нуждите и проблемите на младите хора е хоризонтален, т.е. младите хора са приоритет в различните сфери.

Към момента три са основните програмни документа, които чертаят националната политика на Италия по повод младежта. През ноември 2011 година италианското правителство приема пакета от мерки „Право на бъдеще“ (“Diritto al futuro”), с които адресира сериозната ситуация, с която младите хора в Италия трябва да се справят в ежедневието си. Пакетът е подплатен с бюджет от 300 милиона евро – 216 от които осигурени от Департамента по младежта, а останалите – от други публични и частни източници на финансиране. Вторият документ е Националният план за действие за детство и юношество от месец май 2011 година. Изготвян всеки две години, този план за действие цели да координира усилията на властите на различни нива, както и други социални групи, за мерките, които трябва да се предприемат в подкрепа на качествено детство и юношество (възрастова група от 0 до 18 години). Третият документ е „Италия 2020“, който представлява план за действие за младежка заетост чрез учене и интеграция на пазара на труда.

Политическата рамка е още едно доказателство за междусекторния подход на политиките спрямо младите хора в Италия. Разработват се мейнстрийм дейности и стратегически връзки с други политики (напр. училища, университети, работа, жилища, околна среда, социални услуги, туризъм), които имат решително влияние върху ситуацията на младите хора. Подходът се осъществява чрез съвместно изпълнение на планове за действие, проекти и съвместни работни групи. Планът за действие „Европа 2020“ е пример за сътрудничество между

„МЛАДЕЖИ БЕЗ ГРАНИЦИ: ДОБРИ ПРАКТИКИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЛАДЕЖКИ ЦЕНТРОВЕ И РАБОТА С МЛАДЕЖИ В РИСК”

BG051PO001-7.0.07-0182-C0001

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

министерствата на труда, младежта и образованието, които работят заедно, за да дадат отговор на проблема с безработицата сред младите хора.

Правителството разработва и подписва Рамкови споразумения с правителствата на всички региони (включително регион Тоскана) с цел повишаване на участието на младите хора в обществения живот и фасилитиране на тяхното развитие като активни отговорни граждани. Споразуменията са насочени още към насърчаване на межкултурния диалог, разработването на културни, творчески и предприемачески дейности и др. Приоритетните сфери, които са уредени в тези рамкови споразумения са следните: създаване на интегрирана информационна система в подкрепа на достъпа на млади хора до местни, национални и европейски инициативи; възможности за обучение в сферата на изкуствата и занаятите на местната културна традиция; насърчаване на правната култура; подкрепа на младежката креативност и таланти; подкрепа на мрежа от структури за настаняване на млади хора, в частност младежки хостели.

Чрез оперативните програми на Европейския социален фонд се подкрепят различни дейности за млади хора: действия за реформиране на системите за образование и обучение, за подобряване на базисните знания и умения на младите хора, за повишаване на участието им в образованието и обучението, включително мерки за ранно отпадане от училище, програми за млади изследователи, за подкрепа на прехода от обучение към заетост, за подкрепа на мрежуването между структурите на висшето образование и бизнеса и др.

В изпълнение на Стратегията за младежта на ЕС 2010-2020 италианското правителство полага усилия за използването на пълния потенциал на младежките центрове и младежката работа като инструмент за социално включване. Правителството, заедно с регионите, подкрепя младежки сдружения и общности чрез финансиране на проекти и дейности, насочени към развиването на младежки центрове,

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

пространства, в които да се събират млади хора, създаването на инструменти (напр. аудио и видео студиа) за артистичното развитие на младите хора, организирането на обучителни курсове и дейности за насърчаване на диалога между различните културни групи сред младите хора.

В обобщение може да се каже, че към момента политиката спрямо младите хора в Италия се характеризира със следните основни белези:

- Базира се на хоризонтален, междусекторен подход;
- Поставя акцент върху образованието и заетостта на младите хора (особено с оглед на икономическата криза), но взима предвид и останалите им комплексни нужни;
- Поставени са приоритети на национално ниво, но те са доразвити и се изпълняват на ниво региони, както и на ниво общини;
- Приоритетно се работи със структурите на гражданското общество при планирането и особено при изпълнението на дейностите, насочени към развитието на младите хора.

2.3. Политика за младежта в регион Тоскана

Регион Тоскана се намира в средно положение между „богатия север и бедния юг”, както географски, така и относно проблемите на младите хора. Регионът е около три пъти по-малък като площ и два пъти като население от България, но в същото време неговият брутен продукт е повече от пет пъти по-висок. Съотношението между големи и малки населени места, включително селски райони, е структура сравнително близка с българската. Това многообразие предполага различни варианти на интервенция към младите хора, както към тези, които са обезкуражени, предвид ниското образование, изключване от пазара на труда, недобро познаване на езика сред имигрантите, така и сред активните младежи, които работят за повишаване на своя капацитет и в същото време се включват в дейности за преодоляване на социалното изключване на своите връстници.

„МЛАДЕЖИ БЕЗ ГРАНИЦИ: ДОБРИ ПРАКТИКИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЛАДЕЖКИ ЦЕНТРОВЕ И РАБОТА С МЛАДЕЖИ В РИСК”

BG051PO001-7.0.07-0182-C0001

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

За политиката на региона спрямо младите хора до голяма степен важи казаното за политиката на национално ниво. Тя има подчертан хоризонтален и междусекторен характер. Нещо повече, от 2011 година почти всички дейности, насочени към младите хора са обединени в мащабен, комплексен и мултисекторен проект на регионалното правителство, наречен “Giovanisì” („Младежи – да!“).

Целта на проекта Giovanisì е да инвестира в бъдещата независимост, предприемчивост и лидерство на младите хора в региона. Проектът предлага възможности и ефективни мерки за подкрепа на младежите в техния преход към зрелостта. Директната целева група на проекта са всички младежи на възраст от 18 до 40 години в региона (но за различните мерки се отнасят различни възрастови диапазони). Като не директна целева група са определени компаниите в региона, местните власти, гимназиите и университетите, центрове и агенциите за професионално обучение, синдикалните организации, неправителствените организации и културните асоциации.

На обща стойност от 300 милиона евро за периода 2011-2013 година проектът инвестира в следните шест основни сфери:

- Стажове;
- Жилища;
- Доброволен общественополезен труд;
- Заетост;
- Предприемачество;
- Образование и обучение.

Стажове

За да даде възможност на младите хора да се подготвят за света на заетостта чрез подходящо обучение, регион Тоскана задължава всички фирми, които наемат стажанти, да им изплащат по 500 евро (брутна сума). За стажанти, които са между 18 и 30 години, регионът съфинансира 300 евро от дължимите 500. Стажовете варират между 2 и

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

„МЛАДЕЖИ БЕЗ ГРАНИЦИ: ДОБРИ ПРАКТИКИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЛАДЕЖКИ ЦЕНТРОВЕ И РАБОТА С МЛАДЕЖИ В РИСК”

BG051PO001-7.0.07-0182-C0001

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

6 месеца, но могат да бъдат и 12-месечни, ако стажантът е безработен специалист или е в неравностойно положение. За младежи с увреждания стажът може да бъде удължен до 24 месеца. Ако в края на стажа компанията реши да назначи стажанта на постоянен договор, регионът изплаща на фирмата поощрителна сума в размер на 8 000 евро (10 000 евро, ако стажантът е младеж с увреждане).

Жилища

За да подпомогне младите хора при напускането на жилищата на родителите си и да заживеят самостоятелно, регионът може да отпусне като първа крачка субсидия за наема им. Субсидията се определя на базата на доходите на младия човек и според това дали има деца и колко. Максималният срок на субсидията е 3 години. Получателите на субсидията трябва да бъдат между 25 и 34-годишни и да покажат договор за наем. При кандидатстването за субсидията младият човек трябва все още да живее в къщата на родителите си.

Доброволен общественополезен труд

Възможности за полагане на общественополезен труд съществуват на местно ниво, но регионът цели и създаването на нови, регионални такива. Поради това се представят регионални проекти в сферата на здравеопазването, околната среда, образованието, културните дейности, социалната грижа, гражданската защита, имиграцията, защитата на потребителите, равните възможности, справедливата търговия и международното сътрудничество. Тези проекти се представят от организации, регистрирани в регионалния регистър за общественополезен труд. Общественополезният труд е възможност за млади хора между 18 и 30 години (35 за млади хора с увреждания), които получават субсидия на стойност 433 евро на месец в рамките на 12 месеца, в които полагат доброволния труд. Покани за кандидатстване се обявяват периодично – както за акредитирани организации, които искат да приемат доброволци, така и за младежи, които искат да полагат общественополезен труд. Очаква се от тази възможност да могат да се възползват 3000 души в периода на проекта.

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Предприемачество

Проектът предоставя заеми за стартиране на бизнес, като е премахната предишната практика да се финансират само високотехнологични проекти и фирми. Кандидатите за заем трябва да са на възраст между 18 и 40 години, но се предвиждат изключения от тази възрастова група за специални категории хора в неравностойно положение. Наред с това регионът може да предостави безвъзмездни субсидии в рамките на до 40 000 евро и гаранции за заеми за млади хора, които искат да стартират земеделски бизнес. В последния случай не регионът отпуска заем, той само става гарант на младия предприемач при кандидатстването му за заем от кредитни институции. Тази възможност е достъпна за хора на възраст между 18 и 40 години към момента на кандидатстване.

Заетост

Три са основните мерки за насърчаване на заетостта. 1) Регионът поощрява финансово фирмите за създаване на заетост. Достъпна е финансова помощ при наемането на следните категории служители: жени над 30-годишна възраст, млади специалисти и докторанти на възраст до 35 години, работници и служители от регистри за работна мобилност. Поощрява се и превръщането на срочните договори в безсрочни. 2) Чиракуване. Подкрепят се договори за чиракуване в няколко различни категории: насочени към придобиване на квалификация и диплома за професионално образование за младежи до 25 години; насочени към изучаване на професия или занаят за младежи между 18 и 29 години; насочени към придобиване на специализирани университетски дипломи, обучение на млади изследователи за нуждите на частния сектор и др. 3) Ваучери за детска грижа. За да подкрепи достъпа на жените до пазара на труда, регионът финансира проекти, насочени към намаляване на разходите за детска грижа. По-конкретно, издават се ваучери на семейства, които са в чакащия списък за общински детски градини, които ваучери могат да се използват за услуги от акредитирани и одобрени публични и частни детски градини.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Образование и обучение

Много са мерките, предвидени да подкрепят образованието и обучението на младите в регион Тоскана. Те включват стипендии за докторанти, гаранции по заеми за следдипломно обучение, курсове за професионално обучение по 21 професии, международна мобилност на ученици, студенти и преподаватели с цел образование и стаж и др.

Интересен е и въпросът за структурирането на бюджета на проекта Giovanisì като мащабна инициатива в помощ на младите хора. Проектът се финансира съвместно от региона (40%), националното правителство (30%) и Европейския социален фонд (30%). Финансирането от региона е осигурено, като административните отдели, отговорни за всички сфери, които проектът засяга (образование, обучение, заетост, жилища и пр.) отделят от своя бюджет за изпълнението на проекта. По подобен начин е организирано и управлението на проекта – служебните лица, които отговарят за застъпените в проекта сфери отдават част от правомощията си на управляваща група, съставена от представители на местните власти, неправителствени организации и други заинтересовани страни. Това е още едно проявление на междусекторния хоризонтален подход, предприет от региона, спрямо развитието на младите хора. Този модел на управление е описан по-долу като добра практика за сътрудничество между местните власти и гражданския сектор.

Накрая трябва да се отбележи, че наред с изпълнението на проекта Giovanisì, регионът има и допълнителни инициативи, свързани с младите хора и младите хора в риск. Така например администрацията на региона е създавала и насърчава онлайн мрежуване между всички неправителствени организации, агенции, социални кооперации, културни асоциации и прочее, които работят със и за младите хора. Членовете на мрежата споделят, че това е много ценен ресурс, който показва и сериозното отношение на региона спрямо сътрудничеството със структурите на гражданското общество по отношение на работата с млади хора.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

2.4. Политика за младежта в община Флоренция

Към момента политиката за младежта в община Флоренция се координира от отдел „Младежки дейности” във Флоренция, който е създаден през 2006 година. Основната дейност на отдела е да координира управлението на младежки центрове, разположени на територията на общината.

Веднага трябва да се направи уточнението, че Община Флоренция не управлява лично нито един от своите 12 младежки центъра, разположени в различни части на града. Управлението на всеки от тях е отдадено на структури на гражданското общество (социални кооперативи, сдружения, културни асоциации), които чрез обществени поръчки са спечелили правото да управляват сградата и дейностите на съответния център за определен период от време. Това не означава, че Общината няма роля в този процес. Тя организира обществените поръчки, чрез които предопределя и насоката, в която ще работят различните центрове. Така например център Java, намиращ се в сърцето на Флоренция, работи предимно за превенция и намаляване на вредите от ползването на наркотици; център Palazzo Giovane (Младежка палата) е предимно информационен център, който почти не предоставя други услуги освен информационни и т.н. Наред с това Общината извършва оценка и мониторинг и участва в планирането на дейностите на различните центрове. Този модел е детайлно разгледан по-долу в част 3.1.

Важна услуга, организирана от Община Флоренция, е сайтът <http://www.portalegiovani.comune.firenze.it/>. Чрез него младежите намират информация за събития, кино, покани за обучения и др. Съдържа и секция за здравеопазване, където доктори отговарят на въпроси на младите хора онлайн. Идеята е сайтът да може да подпомогне на младите хора в абсолютно всяка сфера на техния живот (подобно на идеята, лежаща в основата на проекта Giovanisi).

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Информационният портал се поддържа съвместно от всички младежки центрове на община Флоренция, които работят в мрежа.

Много от съществуващите младежки центрове работят целенасочено с младежи в риск не само от времето на кризата, защото този проблем съществува, независимо дали една страна е в икономически възход или в рецесия. Общината полага усилия за преодоляване на негативните тенденции, като се разчита преди всичко на превенцията и дългосрочната работа. За различните практики за работа с младежи в риск на различните младежки секции виж по-долу в част 4.

Трябва да се отбележи, че в осъществяването на своите младежки политики регион Тоскана и община Флоренция си сътрудничат тясно. Някои от дейностите на проекта на региона *Giovanisi* са предостъпени за реализиране на общината, а общинските младежки центрове използват ресурса си за популяризирането на проекта *Giovanisi*. Някои от тях са официални информационни точки на проекта.

3. Модели за сътрудничество между местните власти и структурите на гражданското общество

Вече няколко пъти беше отбелязано, че осъществяването на младежката политика на всички нива в Италия става на базата на сътрудничество между властите и структурите на гражданското общество. В тази част са представени два модела, които онагледяват как е структурирано това сътрудничество. Първият модел включва съвместното управление на младежки центрове и в неговата основа лежи делегирането на това управление от община Флоренция (макар че моделът е широко използван в цяла Италия) на кооперативи и сдружения на конкурсен принцип. Вторият модел касае управлението на многомилionenния проект на регион Тоскана *Giovanisi*. Този модел е специфичен за региона и се основава на широко участие на заинтересованите страни и целевите групи в програмирането и изпълнението на дейностите.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

3.1. Модел за съвместно управление на младежки центрове между местните власти и гражданския сектор

3.1.1. Същност на модела

Управлението на общинските младежки центрове (и редица други услуги в социалния и образователния сектор) в Италия традиционно се прави на базата на открити конкурси (публични търгове, възлагане на обществени поръчки). Това е административна процедура за възлагане на поръчка за услуги, които се осъществяват от органи, организации или лица в рамките на публичния сектор.

В случая не се интересуваме от правната регламентация и административната процедура. Специфичното за този модел е, че в много от случаите дейностите се делегират чрез публичен търг не защото европейски, национален или регионален закон го изискват, а защото местната власт е стигнала до заключението, че ще бъде по-добре, ако дадената услуга се изпълнява от играчи от третия сектор, а не от самата администрация.

Процедурата, по която работи моделът, е следната:

1. Взима се решение кои обществени услуги ще бъдат по-добре изпълнени от възложител, вместо директно от общинската администрация или нейни структурни звена;
2. Обявява се публичен търг (конкурс), в който се описват основните параметри на услугата и се дава максимална цена;
3. Избира се офертата, която предлага най-добра услуга (включително екип, експертиза, финансов капацитет) и най-изгодна цена. Формулата, по която се оценяват офертите, варира в различните случаи.
4. Сключва се договор за определен срок, в който общината по правило мониторира изпълнението и го подпомага.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

5. С изтичането на договора процедурата се повтаря – дали услугата ще се предоставя от същия изпълнител зависи от предоставените оферти.

По подобна процедура българските общини избират например фирми за сметосъбиране, за почистване на снега, за ремонтни дейности и прочее. В последно време, но все още рядко, подобни процедури се прилагат и в социалната сфера. В Италия обаче наред с тези дейности, които по презумпция не могат да се изпълняват от самата администрация, по този модел се избират изпълнители, които да управляват младежки центрове. В най-честия случай това са социални кооперативи, младежки сдружения и/или обединения от такива. И не само. Във Флоренция по този модел се възлагат и редица други дейности в социалната и образователната сфера като например: 1) Курсове за чужди езици и курсове по италиански за чужденци; 2) Педагогическо консултиране в училища (включително кариерно ориентиране); 3) Управление на рецепцията в общинската библиотека; 4) Извършване на проучвания сред младите хора и др.

Трябва да се отбележи, че подобен подход за управление на младежки центрове е използван и в България в лицето на Младежките информационно-консултантски центрове. Това са центрове, които се подкрепят от Националния център „Европейски младежки програми и инициативи“ (НЦЕМПИ) към министъра на младежта и спорта. В изпълнение на Националната програма за младежта НЦЕМПИ на базата на конкурс избира младежки организации, които да управляват Младежките информационно-консултантски центрове в различни точки на страната. Това обаче е единствената такава практика в България¹, докато в страната все още има много младежки центрове, комплекси, домове и подобни звена, които се управляват директно от общината. Без

¹ Твърдението касае младежки центрове и подобни звена. Сходен модел се използва и например за управлението Eurodesk точките в България, както и за някои общински социални услуги.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

това задължително да е лошо, редно да се вземат предвид предимствата на използвания в Италия модел. (виж по-долу).

Трябва да бъдат направени няколко технически бележки за видовете конкурси, които се организират в община Флоренция при предоставянето на услуги за млади хора. Делегирането на управление на младежки център може да има няколко разновидности: 1) В най-пълния вариант поръчката включва комплекс от предоставяне на общинска сграда и финансиране за екип, дейности и режийни разходи; 2) В други случаи поръчката включва само предоставяне на сградата, докато изпълнителят сам отговаря за всички режийни разходи и разходи за дейности; 3) В трети случаи, наред със сградата, цената включва екип за управление и режийни разходи, но не и разходи за дейности – за последните изпълнителят трябва да намери финансиране сам. Съществува и случай, в който предоставянето на сградата и финансирането за дейности са в две различни поръчки, което означава, че един и същ кандидат може да спечели и двете поръчки, но е възможно един изпълнител да управлява сградата, а друга младежка организация или кооператив да предоставя част или всички услуги вътре. Важен е и въпросът за срока на договора. Той също варира в различните процедури, но най-често касае срок между 1 и 3 години, след което конкурсът се провежда наново и най-добрата оферта печели. Вярно е, че операторът на услугата до момента има лека преднина в новия конкурс, тъй като може да докаже опит в управлението на точно тази услуга – поради това и много често досегашният изпълнител печели новия конкурс. Но това не е правило и се наблюдават много случаи, в които изпълнителят се сменя – това зависи от предложените в офертата качество и цена.

3.1.2. Предимства на модела

„МЛАДЕЖИ БЕЗ ГРАНИЦИ: ДОБРИ ПРАКТИКИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЛАДЕЖКИ ЦЕНТРОВЕ И РАБОТА С МЛАДЕЖИ В РИСК”

BG051PO001-7.0.07-0182-C0001

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Не е случайно, че моделът на делегиране на дейности в социалната сфера е толкова широко разпространен в регион Тоскана и в Италия изобщо. Той носи редица предимства, които ще изложим накратко тук.

Най-важното предимство на този вид сътрудничеството е, че подобрява **качеството на услугата**. Това се случва по ред причини.

Първата от тях е в различната **връзка, която се изгражда с младите хора**. Тъй като става въпрос за младежки центрове, чиято основна задача е да привличат и работят с млади хора, трябва да признаем, че местните власти рядко успяват да „говорят на езика на младите“. Качествено различен подход предлагат младежките организации и социални кооперативи, които в своето мнозинство са съставени от млади хора и в повечето случаи са наясно с проблемите, интересите и мотивите на младежите, с които трябва да работят. Контактът и нивото на доверие, което младежките организации изграждат с младите хора, е на съвсем различно ниво, споделят италиански експерти. Това им помага да планират и реализират дейности, от които младите хора наистина се нуждаят и в които участват, а не такива, от които местната власт смята, че се нуждаят. С още по-голяма сила последното се отнася до работата с млади хора в риск – организациите, които управляват услуги, свързани с тях, са обикновено силно профилирани в тази сфера и могат да използват компетенции, контакти и подход, които администрацията по правило не може. Младежките работници са до голяма степен освободени и от много ограничения, стоящи пред общинските служители, дори когато става въпрос за чисто битови въпроси като стил на обличане, начин на изразяване и пр., които обаче имат своето значение, когато се отнася до работата с млади хора.

Качеството на предлаганите дейности и услуги в младежките центрове е по-високо и заради **конкуренцията**. Това е така, защото най-добрата оферта печели, т.е. участващите кандидати се стремят да предложат най-добрите, най-иновативните и най-успешните предложения за дейности и услуги. Но конкуренцията не се изчерпва с избора на

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

„МЛАДЕЖИ БЕЗ ГРАНИЦИ: ДОБРИ ПРАКТИКИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЛАДЕЖКИ ЦЕНТРОВЕ И РАБОТА С МЛАДЕЖИ В РИСК”

BG051PO001-7.0.07-0182-C0001

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

изпълнител. Тъй като договорите, с които управлението на младежките центрове са срочни, организациите се стараят да изпълняват планираните дейности възможно най-качествено, защото имат интерес да спечелят и следващия конкурс. Ясно е, че операторът на неефективно управляван младежки център или такъв, който не е успял да изпълни качествено предложението си, няма да спечели следващ конкурс. Повтарящите се процедури се явяват един вид атестация (проверка на качеството) за оператора на услугата. Служители „до пенсия“ в този модел няма – работи този, който работи най-качествено.

Второто изключително важно от гледна точка на местните власти предимство на този модел е **икономическата ефективност**. Наред с предлаганото качество, другият основен критерий, по който общината избира изпълнител, е предложената цена. Това позволява на местната администрация да предоставя най-добрите услуги в рамките на бюджета за младежки дейности, с който разполага. Вярно е, че във Флоренция този бюджет не може да се сравнява с бюджетите на българските общини, но това не променя принципа – независимо какви са средствата ни, чрез конкурс предоставяме най-доброто за тях. Италианските експерти (включително представители на местните власти) са категорични, че делегирането на услугите на гражданския сектор прави услугата по-евтина, отколкото ако я изпълнява самата общинска администрация (отделно от въпроса, че общината не може да предложи опита и компетенциите, предлагани от младежките организации).

Моделът има своите предимства не само от гледна точка на местните власти, но и за самите граждански организации. Делегирането на управлението на младежки центрове (и други услуги, свързани с младите хора) позволява на **младежките организации** да съществуват, да трупат опит и капацитет и да **се развиват**. Натрупаните компетенции те използват и в своята работа вън от делегираното им от общината. Все пак трябва да се отбележи, че този начин на финансиране на гражданските организации има и своите недостатъци (виж по-долу). Критериите, на които трябва да отговарят, за да спечелят някои от

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

конкурсите, са мотор за **развитие на качеството на работа на младежките организации**. Така например за предоставяне на някои услуги се изискват определен тип сертификати (сред които и ISO), което мотивира организации и кооперативи да наблегнат върху обучението на своите членове и експерти, да въведат нужните системи за мониторинг и контрол на качеството и др. Наред с това, в търсенето на най-добро качество, много от организациите обединяват своите ресурси и компетенции в обединения и консорциуми, с които кандидатстват за предоставянето на услуги. По този начин те създават **система за мрежуване**, която им носи много изгоди – опознаване, взаимно учене, координация, изграждане на коалиции по важни обществени въпроси и пр. Прекомерното обединяване обаче също може да донесе непредвидени последици, което също е разгледано по-долу.

3.1.3. Недостатъци на модела

Да се твърди, че разгледаният модел е панацея за ефективна работа с младите хора и младите хора в риск не е цел на този анализ. Прилагането на разгледания модел в българската среда (а и в италианската) е или може да бъде съпроводено и от някои недостатъци.

На първо място, стои въпросът **има ли българският граждански сектор капацитета** да управлява младежки центрове или сходни звена и услуги. В някои общини отговорът е категорично „да“, но все още съществуват места в страната, където младежката активност е на пренебрежително ниско ниво. Там, където няма активни младежки организации или съществуващите са неактивни (или им липсва опит и капацитет), за момента този модел ще бъде неприложим. Интересен е и въпросът как би се развил този модел в общини, където активната организация е само една – в този случай отпадат предимствата, свързани с конкуренцията. Това обаче не означава, че тази една организация няма да предостави по-качествена услуга от местните власти (макар да не означава и обратното). Освен това прилагането на модела на конкурсите може да

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

активизира неактивни организации и да ги насърчи да натрупат опит и да изградят компетенции, за да станат изпълнители на услугата в бъдеще.

На второ място, не трябва да се пренебрегва проблемът **с корупцията и фиктивните организации**. Не е тайна съществуването на публично-частни партньорства, в които „частното“ се представлява от подставени граждански организации (в някои случаи управлявани например от роднина на кмета). Да отхвърлим модела на това основание обаче е несериозно, защото корупцията и фиктивните организации са феномен, който така или иначе трябва да се борим да променим. Той би следвало също да активизира истинското гражданско общество, което да вземе мерки срещу него.

Посоченото дотук представлява недостатъци на българската среда, а не на самия модел. Съществуват обаче и недостатъци, свързани с модела, с които се сблъскват и италианските местни власти и граждански организации.

Централен проблем представлява **„опитомяването“ на гражданския сектор**. Това е процес, при който чрез превръщането на гражданския сектор в инструмент за предоставяне на услуги, местните власти го правят зависим от тях. Всяка организация, която управлява младежки център от името на общината (или друга услуга), има интерес да запази добри отношения с местните власти. Това до голяма степен отслабва волята ѝ да критикува мерки и решения, които намира за неправилни; да прави граждански мониторинг на политиките на местната власт; да оказва граждански натиск за взимането на решения. Все пак трябва да се отбележи, че 1) това е проблем на почти всички европейски граждански организации, които към момента зависят финансово от европейските, централните или местните власти; 2) това явление се наблюдава в България и без да се използва предложеният модел. Въпреки това е добре да се мисли за механизми, които да отслабят зависимостта на гражданските организации от местните власти, паралелно с тяхното сътрудничество.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Друг евентуален недостатък, с който се сблъскват и в Тоскана, е **прекомерното обединение на граждански организации в консорциуми** за целите на откритите процедури. Това обединение би могло да доведе до положение на злоупотреба с господстващо положение или до чиста монополизация. Към момента два големи консорциума на социални кооперативи и организации печелят голяма част от обществените поръчки в социалната сфера в община Флоренция, при това те са непряко свързани с противопоставени политически сили. За трети играчи е трудно да предложат конкурентни предложения, тъй като консорциумите предлагат пълна палитра от компетенции в социалната сфера, както и голям финансов опит. Впоследствие обаче изпълнението се оставя на един или два от членовете на консорциума, които не задължително имат най-добрите компетенции. Това са отношения, за ограничаването на които също е добре да се помисли при прилагането на модела в българска среда.

Не на последно място е **цената на най-ниската цена**. За да бъдат конкурентни на конкурса, кандидатите за изпълнители се стараят да предложат възможно най-ниската цена. Това, както беше посочено, е добре от гледна точка на местната власт, но не така стоят нещата за самата организация (или консорциум). Ниската цена налага ниско заплащане на експертите, които изпълняват самите дейности (координатори, младежки работници, социални работници). Така дори хора с изключително голям опит са принудени да взимат ниско заплащане, защото алтернативата е друг да спечели конкурса. Нещо повече, с финансовата криза и бюджетните съкращения в социалната сфера, цената, предлагана от местните власти за същата услуга, често е занижена при всеки следващ конкурс. Поради това се налага хора, които трупат опит на своята позиция, да получават по-малко с времето, вместо повече. В заключение, трябва да се има предвид, че е възможно моделът да изкриви образуването на възнаграждението на изпълнителите и да го държи прекалено ниско. На този недостатък може да се

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

противодейства чрез различното балансиране на тежестта между цена и качество при избор на изпълнител.

3.2. Модел за управление на младежки дейности между местните власти и гражданския сектор (управление на проекта *Giovanisi*)

Проектът *Giovanisi* в неговата цялост беше вече разгледан (виж по-горе Политика за младежта в регион Тоскана). Тук ще се спрем само на модела на управление, който дава възможност на гражданския сектор и на целевите групи да влияят върху процеса по взимане на решения за планиране и изпълнение на конкретни мерки.

Припомняме, че проектът *Giovanisi* е междусекторна инициатива на правителството на регион Тоскана. Тъй като проектът засяга различни обществени сфери, различни политици и експерти от различни структури на регионалното правителство имат отношение към него. За краткост ще ги наричаме „политически лица“. За гладкото изпълнение на проекта, т.нар. политически лица трябва да са в постоянна комуникация и гладка координация. Това звучи лесно на теория, но се оказва не толкова лесно на практика, както споделят италиански експерти, включени в управлението на проекта. Политическите лица обаче не са единствените, отговорни за проекта. Те са само част от Комитета за управление (*Cabina di Regia*). Комитетът за управление на проекта има ежемесечни срещи, в които участват освен политическите лица и описаните по-долу заинтересовани страни:

1. Експертите, които работят по изпълнението на проекта. Те са обединени в офис *Giovanisi* и са в голямата си част привлечени външни експерти. Те са хората, които на практика изпълняват дейностите, предвидени в различните направления на проекта. Експертите са в постоянен контакт помежду си поради ежедневната си работа, но имат и ежемесечни срещи за оценка и подготовка на позицията им пред Комитета за управление. Там те биват представявани от постоянен координатор.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

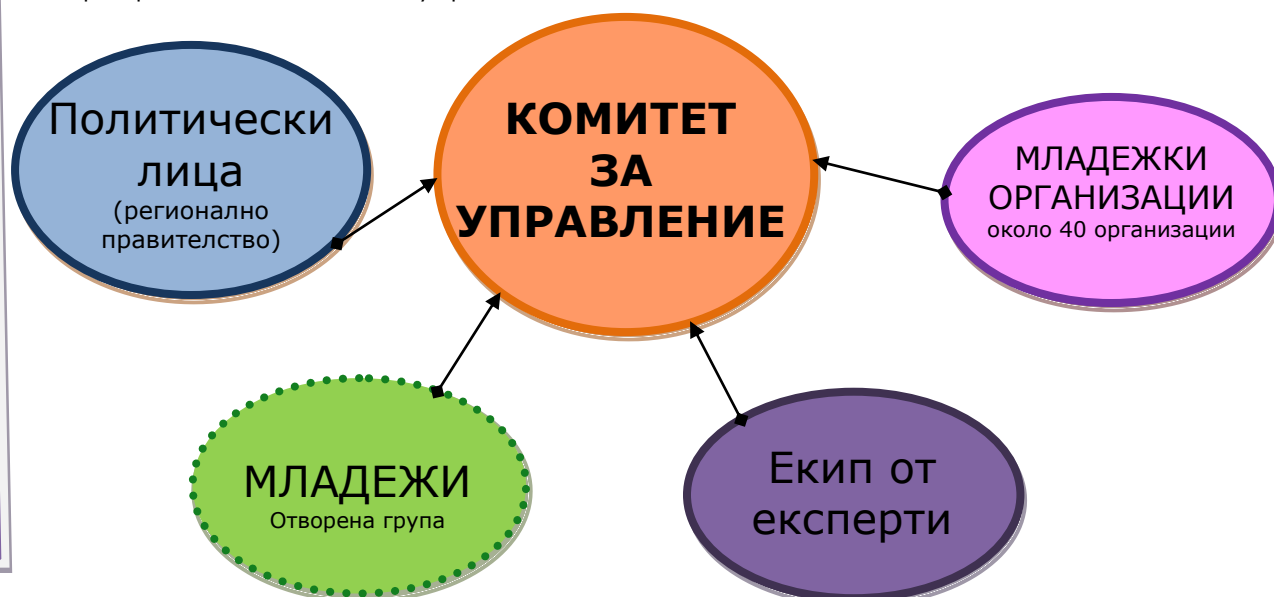

Европейски социален фонд

2. Кръгла маса на младежите. Това е непостоянна и отворена група от млади хора, в която всеки интересуваш се млад човек може да се включи. Кръглата маса се организира веднъж месечно. На нея сред участниците се избира един от младежите, който да представлява групата в следващото заседание на Комитета за управление.
3. Кръгла маса на младежките организации. Това е постоянна група от младежки организации (около 40), които имат желание да участват. Кръглата маса се организира веднъж месечно. На нея сред организациите се избира една, която да представлява групата в следващото заседание на Комитета за управление.

Така политическите лица, представители на местното правителство, не взимат решения за развитието на проекта сами, а с участието на хората, които изпълняват проекта директно (експертите, представлявани от координатор), организации с опит в работата с младите хора (кръгла маса на младежките организации) и самите млади хора, към които са насочени дейностите на проекта (кръгла маса на младите хора). Този модел на управление е създаден, за да гарантира, че дейностите биват решавани и изпълнявани според нуждите на младите хора.

Графично, моделът на управление изглежда така:

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Трябва да се отбележи, че в детайли моделът изглежда доста по-сложно, но тези детайли са до голяма степен обусловени от италианската действителност и конкретните мерки и дейности, предвидени в проекта Giovanisi. Тази изчистена форма дава по-ясна представа за един възможен модел на управление на политика за младежта, независимо от нейните конкретни мерки.

Комитетът за управление играе важна роля за взимането предвид на нуждите на различните целеви групи на младежката политика, включително младежите в риск. Благодарение на предложенията, дадени от групата на младежките организации например, регионът планира да подготви интервенция, насочена към т.нар. NEET² младежи – тези, които не са част от пазара на труда и системите за образование и обучение. Пак благодарение на участието на различните заинтересовани страни в Комитета тази интервенция няма да започне преди проучване на това кои са NEET младежите в региона и какви са техните нужди. Проучването обаче няма да бъде извършено от правителството на региона, а от гражданския сектор по модела на откритите конкурси, описан по-горе в част 3.1.

4. Добри практики за привличане и работа с младежи в риск в младежки центрове

Наред с по-общия проблем за структурирането на сътрудничеството между местните власти и гражданския сектор (и особено младите хора и техните организации), този анализ цели да разгледа и някои конкретни практики, използвани от младежките центрове в регион Тоскана, чрез които се адресират нуждите и проблемите на младите хора в риск. В по-голямата си част описаните добри практики се реализират благодарение на подкрепата на общинската администрация, но са

² NEET – Not in Employment, Education and Training (англ.)

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

разработени от младежки организации и кооперативи, които управляват поверените им младежките центрове.

Младежки работници на терен в подкрепа на неформални младежки групи

(Младежки център *Sonoria*, управляван от социален кооператив *Seriss*)

Младежният кооператив, който управлява младежки център *Sonoria* в район 4 на Флоренция, предоставя интересна услуга. Четирима младежки работници обикалят квартала, като търсят да осъществят контакт с неформални младежки групи, които по правило се събират на различни публични места – в паркове, градинки, площи, кафенета. Целта на младежките работници на терен³ е да идентифицират интересите на младите хора и да ги подпомогнат в организирането на свободното им време. Три са основните правила в тяхната работа (и най-големите предизвикателства): да изградят връзка на доверие с младите хора; да идентифицират правилно техния интерес, защото от това зависи мотивацията им да направят каквото и да било; и да не вършат нищо вместо самите млади хора – а само да ги насочват и подкрепят. По този начин младежките работници на терен помагат на младежите да изградят умения за организиране на малки проекти и инициативи, като същевременно ги насърчават да използват ползотворно свободното си време, вместо да го губят или по-лошо – да се забъркват в неприятности. Интересното за практиката е, че тя не цели задължително да привлече младите хора в младежкия център, а им помага в тяхното „естествено обитание“ – на улицата. Все пак някои от младежите, с които работниците се срещат по време на обиколките си, биват насърчавани да дойдат в центъра. За дейностите, предлагани в самия център, виж по-долу.

Младежки работници на терен в подкрепа на младежи, използващи наркотици

³ На италиански „operatori di strada”. В буквален превод – улични работници.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

(Младежки център JAVA, управляван от социален кооператив САТ)

Друга модификация на работата на младежки работници на терен предлагат от кооператив САТ, който наред с други дейности и проекти, управлява младежки център JAVA в центъра на Флоренция от името на общината. Основната целева група на кооператива са младите хора, които използват наркотици или са в риск да започнат. Екипът използва т.нар. подход за „намаляване на вредите“⁴, който не цели да съди или поучава младите хора относно използването на наркотици, а да минимизира последствията от това. Ще дадем само два интересни примера за работата на младежките работници на терен по тази тема.

1. Обиколка по места в центъра на града (предимно вечерно време), известни с това, че там се събират младежи, които използват наркотици. Младежките работници не отварят там информационен щанд, а просто се навъртат наоколо и помагат само ако някой потърси помощ (те са познати на целевата си група). Една от основните дейности, които извършват в тези случаи, е т.нар. „размяна на спринцовки“. При нея младежкият работник при поискване дава нова спринцовка и прибира използвана. По този начин се предотвратява многократното използване на едни и същи спринцовки или използването на спринцовка от повече от един зависим (и следващите от това възможности за пренасяне на болест, инфекция и пр.)

2. Присъствие на нелегални рейв партита. В тези случаи младежките работници на терен са винаги придружени от лекар. Там те предоставят информация, раздават презервативи и следят за млади хора, които са прекалили с наркотиците (рейв партитата са известни с това, че посетителите често използват наркотици като LSD, амфетамини и кетамин). В тези случаи се дава вода или се предприемат други интервенции, които могат да спасят живот. Организаторите на рейв партитата обикновено сами информират кооператива къде и кога ще

⁴ Harm reduction approach (англ.)

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

се проведат те – тъй като са предимно нелегални, партитата се организират на отдалечени места като отдалечени сгради, в планината, в гората и др. Това е и още един пример за връзката на доверие, която трябва да се изгради между предоставящите дадена услуга и целевата група на услугата.

Бюро за помощ⁵

(Младежки център Сапаре, управляван от социален кооператив Масрате)

Бюрото за помощ в център Сапаре (община Campi Bisenzio, на 10 км. от община Флоренция) не е основната дейност, а съпътстваща услуга на екипа, управляващ центъра. По своята същност това е информационна услуга, която цели да насочи хората, които имат някакъв проблем, към институция, съществуваща услуга или партньорска организация, която би могла да помогне за разрешаването на проблема. Услугата е предназначена както за млади хора, така и за техните семейства. Идеята е това да бъде място, към което общността да се обръща всеки път, когато има нужда от някакъв вид подкрепа. Операторът на услугата е обучен да дискутира проблема с потърсилия помощ и съответно да го пренасочи към институция или услуга. Според екипа услугата е важна по две причини: първата е, че местната общност често не е наясно какви социални услуги се предлагат и как е уреден достъпът до тях; втората е, че хората имат доверие на кооператива и се чувстват по-удобно да споделят с неговия екип, отколкото с институциите. Бюрото за помощ няма фиксирано работно време – среща с оператора на услугата може да се уреди по всяко време (на място, по телефон или по електронна поща) според свободното време на клиента. Услугата е безплатна.

Използване на изкуства за привличане на младежи

(Младежки център Sonoria, управляван от социален кооператив Serpiss,

⁵ Help Desk (англ.)

„МЛАДЕЖИ БЕЗ ГРАНИЦИ: ДОБРИ ПРАКТИКИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЛАДЕЖКИ ЦЕНТРОВЕ И РАБОТА С МЛАДЕЖИ В РИСК”

BG051PO001-7.0.07-0182-C0001

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Младежки център *Le Piagge*, управляван от социален кооператив *Cenacolo*)

И двата младежки центъра оперират на територията на община Флоренция в сравнително бедни райони – особено *Le Piagge*, намиращ се в район 5. Общото между двата центъра е във формите, които предлагат за привличане на младежи (включително в риск) и оползотворяване на свободното им време. Центровете наблягат на изкуството и особено музиката. Веднага трябва да се направи уточнение, че нито един от центровете не работи като „музикална школа“, каквито са най-популярните форми, предлагани в България. Екипите, макар и включващи музиканти, не целят да „научат“ младите хора да свирят на музикален инструмент, нито да откриват таланти, а само им помагат да се изразяват чрез създаването и пресъздаването на музика. В *Sonoria* са налични голям брой и различни по вид музикални инструменти, достъпни за свободно ползване за младежи и младежки групи. И двата центъра имат оборудвани студия за създаване на музика. В *Le Piagge* по традиция ежегодно се издава диск, който събира песни, композирани и изпълнени от младежите. Там акцентът е върху работата с младежи от ромската общност, каквато има в квартала, както е видно и от създадената музика – някои от песните са на ромски и италиански. В *Sonoria* пък екипът помага на младежки групи да организират свои концерти и урежда срещи с утвърдени музиканти, които да говорят с младежите.

Подкрепа при подготовката за училище

(Младежки център *Canape*, управляван от социален кооператив *Masrate*; Младежки център *Le Piagge*, управляван от социален кооператив *Cenacolo*; Младежки център *FantaFondo*, управляван от социален кооператив *ARCA*)

Подготовката за училище е сред дейностите, които много кооперативи предлагат на деца и младежи в риск. Това е сред основните дейности на младежкия център *Canape* в община *Campi Bisenzio* и на младежкия център *FantaFondo*, намиращ се в най-бедния квартал на Флоренция

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

„МЛАДЕЖИ БЕЗ ГРАНИЦИ: ДОБРИ ПРАКТИКИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЛАДЕЖКИ ЦЕНТРОВЕ И РАБОТА С МЛАДЕЖИ В РИСК”

BG051PO001-7.0.07-0182-C0001

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

(район 2). За младежкия център Le Piagge това е по-скоро спомагателна дейност. Услугата е предназначена за ученици, предимно на възраст до 16 години – това е възрастта, до която е задължително ходенето на училище в Италия. Въпреки това някои от кооперативите предлагат услугата и за по-големи (в Санаре има отделна програма, която подпомага навършилите 16 години до момента на завършването им на училище). Предлаганата услуга до голяма степен напомня на „занималните“ в България, но има и много други измерения, свързани със социализация, изграждане на отговорност, насърчаване на гражданска активност и др. Различен е методът, по който младежите биват включени в проекта – в общия случай това зависи от желанието на младежите (или семейството). В случая на Санаре обаче екипът получава списък с ученици, които според социалните служби се нуждаят от подкрепа при подготовката си за училище. Причините могат да бъдат най-различни и не винаги са свързани с финансови затруднения на родителите. Учениците се ползват от услугата до момента, в който нуждата от това отпадне или навършат определената възраст. Пак там младежите ползват и безплатен обяд, който си приготвят сами.

Предлагане на комплексни услуги за привличане на младежи (кооператив *Senacolo*, кооператив *Macrame*)

Интересен подход предлагат някои от кооперативите, чрез който по-добре да обхванат младежите и особено тези в риск. В Le Piagge (район 5 на Флоренция) освен споменатият вече младежки център, кооперативът *Senacolo* предлага още две различни, но свързани с него, услуги. Едната е т.нар. *Ludoteca Le Piagge*, която по своята същност представлява дневен център за деца. Тя работи между 15:00 и 19:00 часа и е различна услуга от детските градини, тъй като няма специална образователна програма и не е част от образователната система. Това е по-скоро детски център, в който родителите могат да доведат децата си, за да поиграят с други деца и да участват в организираните от аниматори дейности; или да ги оставят временно там, докато свършат някаква своя

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

работа. Идеята е лудотеката⁶ да подпомогне социализацията на децата в квартала от най-ранна възраст, както и на техните семейства. В квартала има голям брой общински жилища, в които са настанени предимно семейства със затруднения – италиански и имигрантски. Кооператив Сепасоло държи и трето помещение в близост до младежкия център и лудотеката – социално кафене. Това е място за общността, което подпомага дейностите на другите две услуги, но организира и свои дейности – в него например се провеждат безплатни курсове за младежи, които се учат да работят с кафе машина, да сервират или да се грижат за бара. Така кооперативът успява да предложи три интегрирани и взаимосвързани услуги – кафенето като място за общността, чрез което се рекламират лудотеката и младежкия център и което ги подпомага; ползващите лудотеката деца се пренасочват към младежкия център, когато пораснат; младежи от младежкия център организират дейности в кафенето или стажуват там, за да придобият умения.

Подобен подход цели да предприеме и кооперативът Масгаме в община Campi Bisenzio. В сградата на младежкия център Санаре, който управлява, кооперативът отваря и кафене, което е насочено към местната общност. В него ще се изнесат част от дейностите, които в момента се извършват в младежкия център, за да се доближат те до общността и да станат по-видими. Екипът споделя, че кафенето е важна част от поддържането на контакт с местното население, в идентифицирането на нагласи и проблеми в общността. Същевременно кафенето може да се превърне в идеално място за привличане на младежи към дейностите на центъра.

Определяне на дейностите от младите хора

(Младежки център GingerZone, управляван от социален кооператив AnimaGiovane)

⁶ Буквално – стая за игри (лат.)

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Община Scandicci се намира на 6 км. от община Флоренция. Младежният център там – GingerZone, се управлява от младежкия социален кооператив AnimaGiovane. За подхода на работа в центъра говори неговото мото – Spacio Creativo (Пространство за креативност). Специфичното за центъра е, че той почти няма фиксирана програма с дейности – какво ще се случва и как зависи предимно от младите хора, които го посещават на редовни начала. Всички дейности се реализират на базата на техните желания и възможности. Така всеки месец младежите планират какво ще се случи през следващия, а програмата се разпространява сред местната общност. През зимните месеци центърът работи активно с училищата, а през летните – организира множество дейности навън. В самия център работи и кафене, което се използва като още един начин за привличане на младите хора.

Накрая следва да се отбележат и още два важни фактора, които, макар и да не могат да се окачествят като „добри практики“, правят впечатление при разглеждането на начина на предоставяне на услуги за младежи и младежи в риск във Флоренция:

1. Местоположението при осъществяването на дейностите. Правилото е, че дейностите и услугите се предлагат там, където са хората, които се нуждаят от тях. Поради това младежките центрове във Флоренция не са огромни, но пък са повече на брой и са близо до хората. Услугите, предоставяни от кооператив Senasolo например, са в непосредствена близост до сградите с общински жилища. Между жилищните сгради в най-бедния квартал е и център FantaFondo. Младежки център Java пък е в историческия център на Флоренция, където (противно на някои очаквания) най-често се събират младежи, приемащи наркотици. GingerZone в община Скандичи е на площад, на който през лятото се събират много млади хора. На много места в България се наблюдава обратната тенденция – младежките центрове и подобни структури са настанени в огромни сгради, които обаче не са удобни почти на никого. Особено що се отнася до привличането на младежи в риск (често намиращи се в отдалечени квартали), предоставянето

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

на услуги в центъра на града не винаги е най-добрата алтернатива.

2. Оптимално използване на пространството. Установена практика е пространствата на младежките центрове да се ползват от широк кръг лица. Така например залите им често се отдават за ползване от различни младежки групи и организации за техни обучения, семинари и дейности срещу минимално или без заплащане. Пространствата са пригодени и за различни видове нужди. Така например в два от младежките центрове във Флоренция (вън от споменатите до тук) са обособени специални зони за ученици и студенти, където те могат да учат при осигурено спокойствие и безплатен безжичен интернет вечер между 18:00 и 23:00 часа. Популярно място за учене е и градската библиотека, която е отворена за студенти до полунощ. В този порядък не можем да не споменем още една иновативна инициатива на център Java в сърцето на Флоренция – в петъчните и съботните нощи центърът е отворен между 02:00 и 09:00 сутринта и е място, където младежи могат да прекарат време заедно и да пият кафе и чай. Кафето, чаят и закуската се предоставят безплатно. Целта е младежите да не шофират в нетрезво състояние и това е част от политиката на центъра за „намаляване на вредите“, описана по-горе.

5. Идеи и предложения за приложимост в българския контекст

Към описаните дотук модели и практики може да се погледне скептично и оптимистично. Скептичният поглед ще наклони към заключението, че реалността в България е напълно различна и италианският опит е неприложим. Оптимистичният поглед обаче ще намери онези идеи, които са напълно приложими към нашия контекст, макар и не в същите мащаби и не без да са съответно адаптирани. Ясно е, че никоя община в България не може да си позволи да открие 12 нови младежки центъра, нито да предприеме комплексна инициатива за 300 милиона евро, която да подкрепи младите хора. Че не могат да се взаимстват успешни идеи

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

обаче е заключение, което по-скоро говори за нежелание, отколкото за обективна невъзможност.

За описаните по-горе конкретни практики с млади хора е безспорно, че могат да се приложат в нашата реалност – въпрос на желание и донякъде на финансиране. Все пак не трябва да се пренебрегва фактът, че през последните години огромна част от младежките организации в България натрупаха значителен опит в мобилизирането и работата с доброволци. От тази гледна точка много от предложените практики могат да бъдат осъществени частично или изцяло чрез подготовка и работа на млади доброволци, което значително би намалило цената. Това обаче не трябва да е трайно решение. На доброволческия труд не бива да се гледа като на нещо, което ще замести услугите, които местните власти са се задължили да предоставят.

По-иначе стои въпросът с приложението на моделите за управление на младежката сфера в тясно сътрудничество между местните власти и гражданския сектор. Ето някои идеи и предложения как описаният италиански опит може да намери своето съответно предложение в България:

- Междусекторен подход (включително за структуриране на бюджет). На мита, че всяка нова (подновена) политика спрямо младите хора и младите хора в риск изисква допълнителни отдели, департаменти и други административни структури, следва да бъде развенчан. Както е видно от италианския опит, един междусекторен подход (каквото безспорно е нужен за адресиране на комплексните проблеми на младите хора и младите хора в риск) изисква единствено добра координация. Следва да се подчертае още веднъж начинът, по който регион Тоскана структурира част от бюджета на проекта Giovanisi – като всяка отговорна административна единица, в чиито ресор попадат дейности от проекта, отделя от своя бюджет за неговото финансиране. Макар и в по-малки мащаби, такъв модел е мислим и в българската действителност.

„МЛАДЕЖИ БЕЗ ГРАНИЦИ: ДОБРИ ПРАКТИКИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЛАДЕЖКИ ЦЕНТРОВЕ И РАБОТА С МЛАДЕЖИ В РИСК”

BG051PO001-7.0.07-0182-C0001

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

- Независимостта на младите хора като централна идея. Поставянето на независимостта (автономията) на младите хора в основата на политиките и мерките, с които се адресират проблемите им, е иновативна идея както за България, така и за Италия. Тази концепция на проекта Giovanisi се дава като пример за добра практика на европейско ниво и е социална иновация, която е добре да бъде имана предвид при програмирането и изпълнението на младежки дейности и в България. Нещо повече, реализирането на тази идея изисква многосекторен подход, защото само така може да се постигне автономия на младите хора (и особено тези в риск) във всички аспекти на техния живот.
- Структури за съвместно управление на младежката сфера. Един от най-ценните уроци, които можем да научим от италианските местни власти, е признанието, че сами не могат правилно да идентифицират нуждите на младите хора и младите хора в риск, съответно да предложат интервенция, с която да им отговорят. Модели на управление с широко участие на младежи и младежки организации (подобни на модела за управление на проекта Giovanisi) трябва да се насърчават, за да се гарантира, че предлаганите мерки, дейности и услуги реално адресират проблемите на младежта. Трябва да се отбележи, че сходни модели в България има – такъв е примерът с Консултативния съвет по младежка политика към община Перник. Трябва обаче да се признае, че за момента това е по-скоро изключение, отколкото правило.
- Конкурси за управление на младежки центрове и структури. Да се промени модела, по който към момента функционират общинските младежки центрове, комплекси, домове и сходни звена, ще бъде трудно (макар и не невъзможно). За откриването на такива структури в бъдеще обаче е редно да се вземат предвид предимствата, които предлага модел, при който те се управляват от младежки организации, избрани чрез конкурс на базата на балансирана методика между качество и цена, а не директно от общинската администрация.

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Европейски съюз

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ”**

Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

- Конкурси за еднократни и периодични дейности. За делегирането на младежки дейности трябва да се мисли и вън от рамките на управлението на младежки центрове и сходни структури. Практически всяка дейност, насочена към младите хора, може да се делегира чрез лека конкурсна процедура. Флаш моб за Международния ден на младежта, концерт за Международния ден за борба със СПИН или акция за почистване – във всички тези случаи вместо общината да се опитва да говори на езика на младите хора, тя може да предостъпи тази дейност на младежки организации, които вероятно ще се справят по-добре. Един конкурс в тези случаи ще доведе до повече, по-добри и по-иновативни идеи, а в дългосрочен план – и до укрепване на капацитета на младежките организации.

Накрая трябва да се отбележи, че достиженията на регион Тоскана в сферата на услугите за млади хора и млади хора в риск не са се случили просто така. Не трябва да оставаме с впечатлението и че местните власти в Италия по дефиниция са по-отворени за сътрудничество с гражданския сектор. Именно в резултат на активна и дългосрочна работа на граждански организации и социални кооперативи, мисленето на местните власти бива променено и се изграждат механизми за сътрудничество. С времето те се развиват и добиват сегашните си измерения. Да се чака „промяна на ситуацията“, „промяна на средата“ или „промяна на менталитета“ означава, че промяна скоро няма да има.